

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091
0301 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon
Anveig Nordtug Wist, 73 19 93 37

Høringsuttalelse- vannuttak og regulering av Storvatnet - Ørland

Statsforvalteren fraråder å gi tillatelse til omsøkte vannuttak og regulering av Storvatnet (Ørland kommune) på bakgrunn av påvirkning på viktige naturverdier. Dette gjelder påvirkningen på anadrome fiskearter, elvemusling, ål og verneverdier i verna vassdrag i tillegg til kunnskapsmangel på områdene elvemusling, rovfugl og storaure. Statsforvalteren varsler klage på en eventuell tillatelse.

Vannressursloven § 24 sier at Statsforvalteren kun har hjemmel til å komme med innsigelse på energiproduksjonsanlegg, og dette er grunnen til at Statsforvalteren ikke fremmer innsigelse.

Bakgrunn

Olden Oppdrettsanlegg AS har søkt NVE om tillatelse til uttak av vann og regulering av Storvatnet i Ørland kommune (tidligere Bjugn kommune).

Gjeldende konsesjonen fra 2012 utgjør:

- Uttak av inntil 0,133 m³/s (tilsvarer 0,8m³/min) fra Søvatnet.
- Regulere Søvatnet mellom LRV = 41,3 moh. og HRV = 42,5 moh.
- Slipp av minstevannføring på 0,03 m³/s fra Søvatnet.

Det søkes nå etter vannressursloven om tillatelse til:

- Ta ut maksimalt og inntil 0,2 m³/s fra Storvatnet hele året.
- Regulere Storvatnet 1 m mellom NV = LRV = 60 moh. og HRV = 61 moh.
- Slippe minstevannføring på 0,13 m³/s fra Storvatnet.

Teknisk inngrep blir bygging av dam i utløpet av Storvatnet, legging av vannledning fra dammen til anlegget. Ledningen skal graves ned over land og blir lagt gjennom Melvatnet og Storvasstjønnå, inngrepet vil føre til graving på anadrom strekning i Kvennavasselva.

Olden Oppdrettsanlegg AS ønsker å øke produksjonen av settefisk fra 2 millioner til 5 millioner. Det oppgis også at ett eventuelt uttak fra Storvatnet vil gi muligheter til videre utvikling av anlegget i framtida. Som vist over har oppdrettsanlegget allerede en gjeldende konsesjon fra 2012 med uttak fra ene sidegreina i Oldenvassdraget, i Søvatnet. Anlegget produserer sjødyktige settefisk av laks og

regnbueaure. Det er oppgitt at det ikke er aktuelt å bruke resirkuleringsteknologi (RAS) fordi det gir høyere investerings- og driftskostnader, større arealbruk og økt energiforbruk i produksjonen. I tillegg oppgis det at RAS-anlegg har vist seg å by på mange utfordringer, uten at dette er videre spesifisert. Oppdrettsanlegget opplyser at det er ønskelig å benytte gjennomstrømningsanlegg med gjenbruk av vann basert på effektiv CO₂-lufting.

Statsforvalteren i Trøndelag (tidligere Fylkesmannen) har uttalt seg i saken to ganger. Vi har uttalt oss til Rådgivende Biologer AS den 14.8.2019 om kunnskap vedrørende miljøverdier (blant annet elvemusling og anadrom fisk). Den 7.2.2020 ble det gitt en dispensasjon fra forskrift om vern av Hildremsvatnet naturreservat. Utfra dispensasjonen fra Statsforvalteren viser det at tiltaket ikke vil påvirke verneformålet med naturreservatet.

Vassdragets tilstand og vannforskriften

Oldelva er del i åtte vannforekomster i Vann-nett; Oldelva, Blåvass- Sandtjønnvassdraget, Nyvassdalselva, Nyvassdalsvassdraget (innløpsbekker til Storvatnet) og Storvatnet, Søvassbekken, Søvatnet og tilløpsbekker Søvatnet.

Kunnskapsgrunnlaget for vannforekomstene skal være oppdatert. I arbeidet med denne høringa ser vi at både kunnskap og vurderingene om risiko for å nå miljømålene samt tiltaksvurderinger i enkelte vannforekomster med fordel kunne vært mer oppdatert. Det er derfor gjort oppdaterte vurderinger her som ikke er inne i vann-nett.

Storvatnet har i Vann-nett god økologisk tilstand med lav presisjon. Det er ikke lagt inn kvalitetsparametere for den økologiske tilstanden i vann-nett. Påvirkningen er drikkevassuttak og denne påvirker i liten grad ifølge vann-nett. I vann-miljø er det lagt inn data fra synfaring til Rådgivende Biologer AS den 1. september og det er da lagt inn informasjon om fisk.

Nyvassdalsvassdraget (innløpsbekker) er med økologisk tilstand «god». Det er kun lagt inn nitrogen- og fosforforhold hvor nitrogen har tilstanden «god» mens fosfor har «svært god». Det er grunn til å tro at både Storvatnet og Nyvassdalsvassdraget har minst moderat forsurening, da vi ser dette i Nyvassdalselva.

Nyvassdalselva (fra utløp Storvatnet til samløp med Kvennvasselva) er den delen av Oldenvassdraget som får største negative effekter av ei eventuell utbygging. I elva er den økologiske tilstand satt til «dårlig», basert på kvalitetsparameteren fisk. Vurderingen er tatt av Vitenskapelig råd for lakseforvaltning og gjort på bakgrunn av lakselusbegregninger. Dødeligheten er kun beregnet for laks. Vi er at det her burde vært lagt inn oppdatert kunnskap om aurebestanden. Forsuring er moderat, og dette er verdier som er målt i 2019. Nitrogen- og fosforforhold er svært gode.

Miljømålet er satt til god økologisk og kjemisk tilstand. Det er i dag risiko for å ikke oppnå miljømål og nye tiltak er nødvendig. Av tiltak er det kun oppgitt økt kunnskap på grunn av påvirkning av lakselus. Vi ser at det med fordel kunne vært oppdatert kunnskap her med tanke på aurebestanden. Vi ser at forsurening burde ha vært nevnt som påvirkning, og med eventuelle tiltak. I tillegg vil dette forverre seg ved en eventuell ny påvirkning med uttak av vann fra Storvatnet.

I *Oldelva* er økologisk tilstand satt til «dårlig» etter vannforskriften. Klassifiseringa er gitt etter tilstandsvurdering fra Vitenskapelig råd for lakseforvaltning. I Vann-nett er også bunnfauna med henhold til elvemusling gitt tilstanden «dårlig». Klassifiseringa for bunndyr er gitt etter en nedgang i elvemuslingbestanden i vassdraget og er gitt tilstanden «dårlig». Det pekes også på en trolig nedgang i sjøaurebestanden.

Miljømålene for Oldelva er god økologisk tilstand, men selv med dagens inngrep står vassdraget i risiko for å ikke nå dette miljømålet.

Det er oppgitt flere påvirkninger i Vann-nett. Her er vannuttak til settefiskproduksjon oppgitt som en av påvirkningene som gir risiko for å ikke nå miljømålet. Det er i tillegg oppgitt avrenning og fysiske endringer grunnet jordbruk og bebyggelse, vindkraft, samferdsel, ytre påvirkninger som lakselus samt en ukjent påvirkning av en mulig introduksjon av regnbueaure.

Vannforskriften § 4 «Tilstanden i overflatevann skal beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og god kjemisk tilstand». Vannforskriften § 12 viser at det ikke skal gjennomføres nye tiltak som ytterligere påvirker vannforekomsten negativt om tilstanden til vannforekomsten er klassifisert som «god» eller dårligere.

Som tiltak for å oppnå godt miljømål står kunnskapsinnhenting, i tillegg til en rekke andre foreslåtte tiltak for å få elva tilbake til miljømålet som er god kjemisk og økologisk tilstand.

Inngrepet vil ytterligere kunne påvirke vassdragets tilstand negativt, spesielt gjelder dette den økologiske tilstanden for kvalitetsparameterne fisk og bunndyr (elvemusling).

Konklusjon:

- *Vannforskriften* § 4 sier «Tilstanden i overflatevann skal beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og god kjemisk tilstand». I *vannforskriften* § 12 viser at det kan godkjennes ny aktivitet og inngrep, men at det da skal være svært strenge kriterier og det er etter *vannforskriften* ikke tillatt med nye inngrep i vassdrag som har dårligere tilstand enn «god».
- Vi mener man må se vassdraget under ett, og dermed ikke gi tillatelse til inngrep som fører til økt belastning i et vassdrag som i stor grad har tilstanden «dårlig» og «moderat». Spesielt vil dette gjelde når vi ser at to av de greinene som blir påvirket i størst grad, Nyvassdalselva og Oldelva, begge har dårlig økologisk tilstand og har risiko for å ikke nå miljømålene i ny vannforvaltningsplan.

På bakgrunn av vannforskriften § 4 og § 12 fraråder Statsforvalter å gi tillatelse.

Anadrom fisk

Norge har et særlig ansvar for å ta vare på den atlantiske laksen gjennom internasjonale avtaler.

Åfjord er en nasjonal laksefjord (St.prp nr 79 2001-2002), mens Oldelva ikke er et nasjonalt laksevassdrag. Villaks skal i de nasjonale laksefjordene- og vassdragene ha særlig beskyttelse. Det tillates ikke nye større inngrep i munningsområdet, og forskrift om særlige krav til akvakulturrelatert virksomhet i eller ved nasjonale laksevassdrag og nasjonale laksefjorder pålegger eksisterende virksomheter særlige krav blant annet til rømming og helsekontroll.

Den 14.8.2019 ble det fra Statsforvalterens side påpekt at et er kommet opplysninger om at anadrom fisk kan gå opp i Storvatnet. Rapport etter synfaring av Nilsafossen i Nyvassdalselva viser at man ikke kan utelukke at laks vandrer fossen enkelte år. Men det er ikke funnet laks på fiskeundersøkelser med garn i Storvatnet (Ulván 2010), el-fiske i Nyvassdalselva (Havn mfl. 2020),

innløps- og utløpsbekker fra Storvatnet (Rådgivende Biologer AS 2020). Brukere av området har ulike oppfatninger om det er mulig for laks å vandre eller om dette ikke skjer. Det er mulig at det historisk har vært vandringsmuligheter til Storvatnet, men at fossen nå fungerer som vandringshinder. Statsforvalteren har derfor forholdt seg til at anadrom strekning stopper ved Nilsafossen.

I søknad skrives det at tiltaket ikke vil føre til et nevneverdig fraføring av vann fra Oldelva, fordi det ikke påvirker Kvennaelva eller Blåelva. Men endret vannføring i øvre deler av vassdraget vil endre vassføringsregime på nedre deler, blant annet ved å ta vekk flomtopper og å utlikne vassføring i ulike deler av året. Dette kan føre til endring i sedimenttransport og dermed føre til økt sedimentering og gjengroing. Endret vassføring og dermed erosjon og sedimentasjon kan endre gyte- og oppvekstforholdene for anadrome fiskearter i elva. Redoks-undersøkelser (for elvemusling) viser at elva flere steder har for lite oksygen for unge elvemuslinger. Dette kan overføres til laks og sjøaure hvor rogn ligger i grusen. Rogna må ha nok oksygen for å utvikle seg til yngel. Det må i tillegg være nok hulrom i grusen til at klekt yngel kan svømme opp når de er store nok til å ta til seg næring (swim-up).

Fra før er Søvassbekken regulert slik at det i deler av året kun går minstevassføring i denne greina. Om Nyvassdalelva også blir regulert, vil det medføre at deler av året har minstevassføring i to av tre sidegreiner.

Spesielt vil fraføringa påvirke vassføringa i utløpselva (Nyvassdalselva/Melvassselva). Vedlagt i søknaden ligger rapport fra Hamn mfl. 2020 som viser både viktig gyteområde og oppvekstområde i Nyvassdalselva.

På Vann-nett har Vitenskapelig råd for lakseforvaltning vurdert tilstanden for fisk som dårlig. Denne er basert på laks. I Miljødirektoratets lakseregister er bestandene vurdert i 2018. Bestandsstatus for laks er dårlig/svært dårlig basert på gytebestandsmåloppnåelse og høstingspotensiale. Genetisk integritet er ikke vurdert. Elva har døgnkvoter per fisker; 1 for laks og sjøaure. Fiske er tillatt annenhver dag.

Bestanden for sjøaure ble i 2013 klassifisert som redusert, spesielt på grunn av fysiske inngrep og lakselus.

De nyeste undersøkelsene er rapporter i Havn mfl. 2020. Her beskrives tetthetene av laks som lav for normalt produktive laksevassdrag. Tetthetene var høyest i hovedelva på nedre stasjoner. De vurderer også at det var lavere tettheter for aure enn forventet. Tettheten gjenspeilte ikke at flere av stasjonene hadde svært god habitatkvalitet og egnethet for sjøaure. Forfatterne beskriver det som uventet og at resultatet gir grunn til bekymring.

Utbyggingen vil føre til nok en belastning for laks og sjøaurebestanden i vassdraget, spesielt ved fraføring av vann på øvre deler av vassdraget. Dette vil føre til en forringelse av de gyte- og oppvekstområdene som finnes i øvre deler av elva.

Konklusjon:

- Norge har et særlig ansvar for laksebestandene i henhold til internasjonale avtaler
- Lov om laksefisk og innlandsfisk har som formål å sikre at naturlige bestander av anadrome laksefisk, innlandsfisk og deres leveområder samt andre ferskvannsorganismer forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens mangfold og produktivitet bevares.
- De anadrome fiskebestandene har stor samlet belastning i vassdraget
- De anadrome fiskebestandene har viktig gyte- og oppvekstområder i Nyvassdalselva

- Aurebestanden har viktig funksjon for elvemuslingbestanden

På bakgrunn av de negative effektene for laks- og sjøaurebestanden i elva fraråder Statsforvalteren at omsøkte tiltak blir tillat.

Storaure

Statsforvalteren har tidligere stilt spørsmål om det går anadrom fisk opp i Storvatnet. Fra søkers side påpekes det at det aldri har vært fanget sjøaure her, og at det er snakk om storaure. Det er senere også brukt begrepet «storaure». Storaure er en spesiell økologisk form av en art og har nasjonal forvaltningsinteresse.

I NINA-rapport 1498 (Muset mfl. 2018) defineres storaure slik: «Vi har valgt å foreslå en todelt økologisk funksjonell definisjon (A og B) av storørret, men de ulike bestandene vil ha livshistorier som fordeler seg i en gradient fra typiske type A bestander til typiske type B bestander: En storørretbestand er naturlig reproduserende med regulær forekomst av fiskespisende individer, og hvor overgangen til fiskediett gir A) vekstomslag eller B) utholdende vekst».

Det er kommet forslag til strategi for bevaring og utvikling av bestandene av storaure i 2020, uten at denne er vedtatt eller videre behandlet. Enkelte storaurebestander er beskyttet gjennom egne forskrifter.

Statsforvalteren er ikke kjent med forekomst av storaure i Storvatnet og mener at det må innhentes mer kunnskap for å få en avklaring om det faktisk finnes storaure i vatnet. Bestanden er utløpsgytende og en dam vil kunne endre sammensetting av bestanden på grunn av endrete gyteforhold og vandringsmønstre.

Rapport fra Rådgivende Biologer AS gjennomført 1. september 2020 viser at det er gyting av aure i de to innløpsbekkene (Tomasvasselva og Skjervassbekken) samt i utløpsbekken.

Søker foreslår under «avbøtende tiltak» minstevassføring, samt at det under teknisk gjennomføring-utløpsdam Storvatnet «Utløpet av Storvatnet nedstrøms planlagt dam er sannsynligvis et viktig gyteområde for storauren i innsjøen. Dam må derfor konstrueres for å sikre både ned- og oppvandring til disse områdene, samt sikre mulighet for oppgang av ål, som er påvist oppstrøms Storvatnet. Slipp av minstevannføring bør skje ved flere åpninger for å sikre vanndekning på gyteområdet.». Vi er at det er planlagt med vandringsmuligheter over dammen både for utløpsgytende aure og for ål.

En damkonstruksjon vil påvirke hastigheten på vannet og dermed endre gytemuligheten, særlig gjelder dette de anslåtte 42 % av året det blir minstevannføring. Spesielt vil et mindre vannslipp som minstevassføring gjøre enkelte deler av habitatet utilgjengelig og kunne endre egnetheten substratet har som gytesubstrat. Det kan i tillegg øke dødelighet for rogn og ungfisk på grunn av tørrlegging av områder og endring i oksygenforhold i grusen. Det vil også kunne påvirke vandringsmuligheter for auren fordi riktig habitat ikke blir tilgjengelig til riktig tid. En dam vil være en vandringsbarriere, både for aure og ål da de er avhengig av riktig vassføring for å forsere dammen.

På grunn av kunnskapsmangel må det gjennomføres nye undersøkelser for å avkrefte eller bekrefte status på auren i Storvatnet.

Konklusjon:

Statsforvalteren påpeker at det er kunnskapsmangel om en eventuell bestand av storaure i Storvatnet og viser til naturmangfoldloven §§ 8 og 9 om kunnskapsgrunnlaget for å ta offentlige beslutninger og føre-var-prinsippet. Kunnskapen er viktig å innhente for den gjelder en spesiell form av en art.

Ål

Ål er en sårbar art i rødlista og av særlig stor forvaltningsinteresse. Bestanden av ål i Oldelva har historisk vært svært godt og det var tidligere en ålefelle i Hyllfossen. Selv om det ikke er godt undersøkt, er det grunn til å tro at bestanden av ål i Oldvassdraget har gått ned, lik den nasjonale trenden.

Vandringshinder for ål er ikke de samme som for anadrome fiskearter som laks, aure og sjørøye. Det er blant kjent at ål kan ta seg over land om det er riktige forhold for det. Det er funnet ål i Storvatnet.

Konklusjon:

- Ål er en trua art (kategori sårbar) på rødlista
- Vi vet ål er i Nyvassdalsevla og går opp i Storvatnet, dette betyr at ål vil bli påvirket negativt ved fraføring av vann.

På bakgrunn av de negative effektene for bestanden av ål i elva fraråder Statsforvalteren at omsøkte tiltak blir tillat.

Elvemusling

Elvemusling har status som sårbar i rødlista og er en art av særlig stor forvaltningsinteresse. Statsforvalteren i Trøndelag har et nasjonalt koordinerende ansvar for forvaltningen av elvemuslingen.

Årsrapport for overvåkingen av elvemusling i 2018 (Larsen og Magerøy 2019) beskriver bestandsstatus for elvemusling i vassdraget. Det er kun funnet elvemusling nedenfor Hyllfossen, men det har vært funn av tomme skall både i Nyvassdalselva og i Kvennaelva. Bestanden vurderes til å ha høy tetthet, men både lengdefordeling og infeksjonsstatus hos fiskeunger viser at bestanden har mangelfull rekruttering og at dette hadde vært et problem over noen år. Det påpekes også at det var mye muslinglarver i klumper ved bunnen etter slipp fra gravide muslinger.

På tross av at det var langt flere lakseunger enn aureunger ble det kun funnet muslinglarver på aure. Det er spesielt at man kun finner aurelarver på anadrom strekning hvor det finnes laks. Her er det behov for videre undersøkelser. Rapporten beskriver at det var få infiserte aureunger, og at antall muslinglarver per unge var lavere enn forventet.

Funnene i 2018 viser at det er behov for flere undersøkelser både med tanke på utbredelse av elvemusling i Nyvassdalselva. Siden elvemuslingene mest trolig er auremuslinger skal det ikke være grunn til at muslinger ikke finnes på all strekning med aure.

Elvemuslingen opplever en stor samlet belastning fra flere påvirkningskilder. Påvirkningskilder vi finner i rapporter og databaser viser nedslamming av elvebunn på grunn av beitedyr og erosjon med økt sedimenttransport, forsurende episoder og vannuttak til settefiskanlegg.

Statsforvalteren mener omsøkte inngrep vil være en del av den samlede belastningen som påvirker elvemuslingen negativt. Inngrepet vil påvirke punkt to og punkt tre for målsettinga i handlingsplanen:

- elvemusling skal finnes i livskraftige populasjoner i hele Norge
- alle nåværende naturlige populasjoner skal opprettholdes og sikres en tilfredsstillende rekruttering
- alle vassdrag med elvemusling skal ha god økologisk tilstand eller bedre

Basert på de opplysninger som finnes, er ikke rekrutteringen i Oldenvassdraget tilfredsstillende og de anadrome strekingene i vassdraget har per i dag tilstanden dårlig eller moderat.

Fangst av elvemusling er i dag regulert gjennom forskrift om fangst av elvemusling (fra 1993) som sier at all fangst av elvemusling er forbudt uten tillatelse fra Statsforvalteren.

Konklusjon:

- Fangst av elvemusling er regulert gjennom egen forskrift
- Omsøkte tiltak vil påvirke muligheten til å nå mål to og tre i handlingsplan for elvemusling
- Elvemusling er en trua art (kategori sårbar) i rødlista
- Bestanden av elvemusling i Nyvassdalselva er ukjent

På bakgrunn av de negative effektene for elvemusling fraråder Statsforvalteren at omsøkte tiltak blir tillat.

Verneområde

I sør-østenden av Storvatnet ligger Hildremsvatn naturreservat, som består av naturtypene gammel fattig edellauvskog (verdi viktig) og kystgranskog (svært viktig). Statsforvalteren gav den 7.2.2020 dispensasjon fra vernebestemmelse for eventuell utbygging. Vi har ingen ytterligere kommentarer til denne.

Terrestrisk miljø

Det er ikke kjente forekomster av rovfugl som er i en slik nærhet at vi vurderer at de blir påvirket av en dambygging i utløp av Storvatnet. Basert på topografi etterspør vi om det finnes mer kunnskap om eventuelle rovfugler, blant annet jaktfalk, vandrefalk, havørn, kongeørn eller hubro, i området som blir påvirket av bygging av en eventuell dam.

Av arter av stor forvaltningsinteresse er det funnet gjøk (nær trua) i influensområdet. Denne er ikke knyttet opp til vann, slik at vi vurderer at bestanden ikke blir påvirket av en regulering.

I Søvatnet er det registrert storlom med mulig reproduksjon. Vi kan ikke utelukke at storlom også hekker ved Storvatnet. Arten er svært knyttet til vann, og det vil være viktig for arten at det ikke forekommer brå vassstandsendringer i hekketida. Brå vassstandsendringer kan føre til drukning av reiret eller at arten blir sårbar for predatorer og avbryter hekkingen.

Det er i tillegg funnet enkelte lav- og kjukearter innenfor verneområde, disse er ikke i en slik nærhet til influensområdet at vi vurderer det til at de blir påvirket.

Konklusjon:

Statsforvalteren påpeker at det er kunnskapsmangel om rovfuglers bruk av området og viser til naturmangfoldloven §§ 8 og 9 om kunnskapsgrunnlaget for å ta offentlige beslutninger og

føre-var-prinsippet. Kunnskapen er særskilt viktig å innhente når den gjelder arter som er nær trua (jaktfalk) og sterkt trua (hubro).

Verna vassdrag

Oldelva ble verna etter Verneplan II for vassdrag i 1980 og innebærer et vern av hele nedbørsfeltet er vernet, ikke kun de anadrome strekningene. Rikspolitiske retningslinjer har nasjonale mål om av de vernede vassdragene, og legger vekt på å unngå inngrep som reduserer verdien av landskapsbilde, naturvern (herunder vannfauna), friluftsliv og fisk. Retningslinjene gjelder også for Verneplan II. I vedlegg tre er det gitt eksempler på inngrep som kan skade verneverdier i vassdrag. Her er vannuttak til drikkevann, fiskeoppdrett og jordvanning opplistet med mulig skade på verneverdier. Dette i form av tørrlegging/reduert vannføring, økt forurensing, dårligere forhold for vannlevende planter og dyr og redusert opplevelsesverdi og redusert opplevelsesverdi.

I Oldelva er verneverdiene spesielt knyttet opp til sportsfiske og friluftsliv. Den storslagne naturen gjør området spesielt egnet for friluftsliv.

Sportsfiske gjelder på anadrom strekning for artene laks og sjøaure, mens vassdraget over anadrom strekning har flere gode ørret- og røye vann. Tilstanden for fiskebestandene er tidligere omtalt under «anadrom fisk», «vassdragets tilstand» og «storaure».

Konklusjon:

- I rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag fra 1994 legges det vekt på å unngå inngrep som reduserer verdien av landskapsbilde, naturvern, friluftsliv og fisk. Retningslinjene gjelder også for verneplan II
- Negativ innvirkning på verneverdiene sportsfiske og naturverdier

På bakgrunn av de negative effektene for vassdragets status som verna vassdrag fraråder Statsforvalteren at omsøkte tiltak blir tillat.

Rein

Vi ser at Statsforvalterens reindriftsavdeling har vært inne i saken og gitt sin uttale. Vi vurderer derfor ikke dette feltet videre.

Vurdering etter naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven har som formål at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur. Prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet.

§ 8 kunnskapsgrunnlaget

Kunnskapsgrunnlaget som finnes er til en viss grad tilfredsstillende. Det er søkt i offentlige databaser og det er etterspurt ytterligere kunnskap fra Statsforvalteren. Rådgivende biologer AS har i tillegg hatt egen synfaring og det er på mange felt oppdaterte rapporter. I § 8 i naturmangfoldloven står det at det skal legges vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaring. Det er søkt i kunnskap hos lokale. Vi registrerer at denne kunnskapen til dels er sprikende.

I Vannmiljø og Vann-nett er det ikke lagt inn kunnskap for alle vannforekomster. Blant gjelder dette Storvatnet, hvor det kun er lagt inn hvilke fiskeslag som er i vatnet. Vi ser ikke behovet for undersøkelser her.

For elvemusling kom det i 2019 årsrapport for overvåking av elvemusling i Norge for 2018 (Larsen og Magerøy 2019). Rapporten gir oppdatert kunnskap på området som Statsforvalteren har brukt i sitt kunnskapsgrunnlag for behandling av denne saken. Rapporten viser at det ikke er nok kunnskap om en eventuell bestand i Nyvassdalselva. Denne greina får størst påvirkning fra tiltaket, og det er behov for undersøkelser i greina.

For en eventuell storaurebestand i Storvatnet finnes det ingen kunnskap. Det er gjennomført fiskeundersøkelser i Storvatnet i 2010, og det er kjent at det finnes både aure og røye i vatnet. Det er også gjennomført en egen synfaring av Rådgivende biologer AS hvor det er funnet ål samt aureyngel i utløp- og innløpsbekker. Vi etterspør derfor mer kunnskap om bestanden.

For rovfugl er området lite kartlagt, og vi ser utfra topografien at fjellområder kan være svært interessant for rovfugler. Det er spesielt falk, ørn og hubro vi mener man må undersøke.

Vi etterlyser ingen nye undersøkelser på områdene anadrom fisk, ål, verneområde eller verna vassdrag. Her mener vi kunnskapen som finnes står i et rimelig forhold til sakens karakter og at vi har nok kunnskap for å kunne si noe om risikoen for skade på miljøverdiene.

Det er gjennomført fiskeundersøkelser på anadrom strekning (Havn mfl. 2020). Vi vurderer derfor at det ikke er behov for mer kunnskap på det området.

Synfaringen viser at det finnes ål i vassdraget, og vi har ikke behov for å et bedre tetthetsestimat for å kunne vurdere de negative konsekvensene.

Verneområdet Hildremvatnet er allerede vurdert og dispensasjon fra vernebestemmelsene er gitt.

§ 9 føre-var-prinsippet

Statsforvalteren mener vi har god nok kunnskap om enkelte aspekter ved det akvatiske miljøet (se kunnskapsgrunnlag) som vil tilsi at tiltaket vil berøre viktige rødlistearter negativt, herunder elvemusling og ål.

Det er vanskelig å kvantifisere konsekvensen for ål, som er en sårbar art. Det er i tillegg vanskelig å kvantifisere konsekvenser for en eventuell storaurebestand i Storvatnet og for en eventuell elvemuslingbestand på Nyvassdalselva.

Spesielt kunnskapsmangelen for de svært viktige verdiene elvemusling og storaure gjør at føre-var-prinsippet vektlegges i beslutningen.

§ 10 økosystemtilnærming og samlet belastning

Oldenvassdraget har fra før store påvirkninger, og vann-nett viser at vassdraget generelt ikke oppnår «god» økologisk eller kjemisk tilstand. Spesielt er det nedre deler av anadrom strekning, Oldelva, som har dårligst tilstand. Det er også nedre deler av vassdraget som best undersøkt og hvor kunnskapsgrunnlaget er størst.

Påvirkningene i Oldelva varierer fra diffus avrenning og økt massetransport som igjen gir økt sedimentering, mangel på kantvegetasjon, erosjon, forsurening, lakselus og fraføring av vann. Vindkraft er også nevnt. Storheia vindkraft ligger i nedbørsfeltet til Oldelva og kan påvirke greinene Nyvassdalselva og Blåvass- Sandtjønnavassdraget ved vegbygging. Veger gjør at vannet får en mer direkte avrenning til vassdragene noe som kan påvirke vannkvaliteten.

Det kan også nevnes at NINA vurderer at minstevassføring i Søvassbekken (30 l/s) er utilstrekkelig for å opprettholde akvatisk fauna. Det har vært konsesjonsbrudd på strekningen med unnlattelse å slippe minstevassføring. NVE oppgir at de har fulgt opp denne saken og at det i 2019 på befaring var slipp av minstevassføring. Vi er usikre på hvor ofte, hvor lenge bekken har vært tørr og av hvilken grunn, men forventer at oppdrettsanlegget sikrer minstevassføring for framtida. I tillegg har Søvassbekken nå forkortet anadrom strekning på grunn av hinder i kulvert.

Nyvassdalselva har dårlig tilstand, men vi registrerer at området ikke er like godt undersøkt som Oldelva. Elva er mulig påvirket av vindkraftutbygginga på Storheia.

I Storvatnet er det riktig nok ikke lagt inn kvalitetsparametere for økologisk tilstand og det er grunnlaget for at det er gitt «god økologisk tilstand». Det er lagt inn at drikkevannsuttak påvirker vannforekomsten, men på grunn av begrenset uttak er påvirkningsgraden satt til liten.

Vassdraget under ett har opplevd en bit-for-bit-nedbygging hvor de ulike påvirkningene ikke er sett i sammenheng. Hver for seg kan de negative effektene av enkeltinngrepene trolig dempes ved avbøtende tiltak og hensyn i detaljplanlegging. Statsforvalteren mener likevel at den totale belastningen til vassdraget sett under ett gjør at nye inngrep ikke bør gjennomføres.

Vår vurdering for frarådingen kan oppsummeres:

- Vannforekomstenes tilstand og vannforskriften
- Negativ påvirkning på laks og sjøaure, spesielt i Nyvassdalselva
- Negativ påvirkning på elvemusling
- Negativ effekt på ål
- Negativ effekt på vernebestemmelsen sportsfiske samt naturverdier

I tillegg mener vi kunnskapsgrunnlaget er for mangelfullt for:

- Utbredelse av elvemuslingbestanden i Nyvassdalselva
- En eventuell storaurebestand
- Rovfuglers bruk av området

Vi kan ikke se at inngrepet kan forsvares ut fra en vurdering av samlet belastning og mangel på kunnskap.

§ 11 kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver

Tiltakshaver skal i utg.pkt., med hjemmel i denne paragrafen, dekke kostnadene ved å begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket evt. vil volde, innenfor rimelighetens grenser.

§ 12. miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

Statsforvalteren fraråder tillatelse, og § 12 er derfor ikke aktuell.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalteren fraråder å gi tillatelse til omsøkte vannuttak og regulering av Storvatnet (Ørland kommune) på bakgrunn av påvirkning på viktige naturverdier. Dette gjelder påvirkningen på anadrome fiskearter, elvemusling, ål og verneverdier i verna vassdrag i tillegg til kunnskapsmangel på områdene elvemusling, rovfugl og storaure.

Statsforvalteren ber om å få oversendt vedtak i saken for å vurdere eventuell klage.

Med hilsen

Anne Sundet Tangen (e.f.)
seksjonsleder
Klima- og miljøavdelingen

Anveig Nordtug Wist
seniorrådgiver
Klima- og miljøavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Miljødirektoratet ved Sara B. Zambon
MILJØDIREKTORATET

Postboks 5672 Torgarden 7485 TRONDHEIM